

Forskjells-Norge er et spørsmål om makt, frihet og muligheter

Taler
Bjørnar Moxnes

Dato
29 mai 2015

Sted
Oslo

Omstendigheter
Rødts landsmøte

1 Vil barna mine få det bedre enn meg i framtida? Det er et spørsmål foreldre har stilt seg til alle tider. Lenge har svaret vært åpenbart: Selvfølgelig vil barna mine få det bedre enn meg.

5 Sånn er det ikke lengre.

Dagens generasjon er den første på over hundre år som risikerer å ikke få det bedre enn foreldrene sine.

10 Vi har det fortsatt utrolig bra i Norge. Likevel, under all velstanden vokser det fram en følelse av usikkerhet. En følelse av at det vi trodde var fast grunn under beina, kanskje ikke er det likevel.

Hvorfor?

15

Er pengene brukt opp?

20 Nei. Vi er ikke fattigere enn før, vi er rikere.

Vi har heller ikke vanskeligere forutsetninger enn før, vi har bedre. Likevel risikerer neste generasjon å leve i større utrygghet enn den forrige.

25 Og det er ikke fordi vi mangler mat, strøm, medisiner, fred, teknologi, utdanning, ytringsfrihet eller noe av det andre som gjør at mennesker i mange

land sliter.

Det vi mangler, er rettferdighet.

30

Om neste generasjon får det verre enn den forrige, skyldes det ene og alene politisk svikt. At avstanden mellom folk og den politiske eliten blir så stor at demokratiet forsvinner. At private særinteresser får vinne fram, på bekostning av flertallet og fellesskapet. At forskjellene blir for store.

35

Det er den veien det har gått lenge nå. Ingen partier har gått til valg på å gi mer til de rike eller å ta fra de fattige. Likevel har det blitt sånn. På 80-tallet tjente de superrike 26 ganger snittinntekten. På 2000-tallet tjente de 178 ganger

40

snittinntekten. I takt med at de rikeste har rykka fra, har andelen fattige barn økt. Samtidig som Norge ble rikere, har sjansen for å vokse opp i fattigdom blitt større.

45

Sånn vil vi ikke ha det. Forskjells-Norge har blitt vår største utfordring som samfunn, og derfor er kampen mot Forskjells-Norge Rødts aller viktigste sak. Og det trengs!

50

De etablerte partiene har lenge levd i sin egen boble når det gjelder de raskt økende klasseskillene. De sier at vi skal være glade for at Norge har små forskjeller, og at jobben er å hindre at de blir større. Jonas Gahr Støre sa til Aps landsmøte at de skulle videreutvikle Norge som et land med små forskjeller. Da lurer jeg på hvor Støre har vært de siste tiårene. Siden 1990 har forskjellene økt raskere i Norge enn i USA. De superrike tjener 178 ganger mer enn vanlige folk.

55

Er det små forskjeller? Er det en samfunnsutvikling Arbeiderpartiet er fornøyd med og vil videreutvikle? Det finnes mange land som har enda større forskjeller, men det betyr ikke at forskjellene i vårt eget land er små. Forskjellene i Norge er

60

store. Altfor store. Det holder ikke å bare være imot at forskjellene øker. Det trengs et vendepunkt, sånn at de blir mindre.

70 Når vi snakker om økte forskjeller, blir det fort snakk om inntektsfordeling og tall, men bak statistikken handler det om mennesker som får en vanskeligere hverdag.

Forskjells-Norge er et spørsmål om makt, frihet og muligheter.

75 Forskjells-Norge er, at de etablerte partiene tar penger fra de uføre for å betale for framtidens velferd, mens det aldri har vært flere milliardærer her i landet.

Forskjells-Norge er, når du ikke kan planlegge hva familien skal gjøre i helga, fordi du ikke veit om du skal på jobb eller ikke.

80 Forskjells-Norge er, at kvinner fortsatt bare tjener 85 prosent av menn, selv om de gjør jobber som er minst like viktige.

Forskjells-Norge er, når noen må ha to jobber for å få endene til å møtes.

85 Forskjells-Norge er, når de som lever av å arve, slipper arveavgift, mens minstepensjonister som har stått på gjennom et langt liv taper pensjon pga pensjonsreformen.

90 Forskjells-Norge er, at de mørkeblå ikke gjør noe for å hjelpe de arbeidsløse tilbake i jobb, mens de syke og uføre - som faktisk ikke KAN jobbe - skal tvinges til det.

Forskjells-Norge er, å jobbe i bemanningsbyrå og stadig jakte neste vakt, mens du ser folk som er ti år yngre enn deg allerede er på boligjakt.

95 Forskjells-Norge er, når kommunene tar ut millioner i utbytte fra kommunale boliger i stedet for å vedlikeholde dem, sånn at barn i fattige familier vokser opp i nedslitte bygårder.

100 Forskjells-Norge er at maktkonsentrasjonen hos eliten øker, mens tryggheten for vanlige mennesker smuldrer opp.

Forskjells-Norge er, klumpen i magen hos en forelder som ikke veit om det blir

105 penger til ferie i år.

Forskjells-Norge er også grunnen til at jeg ser fram til valgkampen, fordi kommunevalget er første mulighet til å få gjort noe med det. Det er en mulighet til å utfordre de andre partiene. En mulighet til å skape et vendepunkt. Den
110 muligheten skal vi gripe!

115 Vi er ikke mot store forskjeller fordi vi er misunnelige på de rikeste.

Vi er mot forskjellene fordi det er urettferdig. Det er urettferdig med stor opphopning av makt hos de få. Det gjør at mange ikke får være med å påvirke beslutninger som påvirker dem.

120 Vi er mot forskjells-Norge fordi det gjør samfunnet dårligere for oss alle. Det svekker folkestyret, tilliten mellom mennesker og mulighetene for hver enkelt.

Undersøkelser viser at 9 av 10 superrike i Norge ikke har jobba for formuen - de har arva den. Høyre snakker om at det skal lønne seg å jobbe. Men det som
125 virkelig lønner seg er å arve. Hadde hardt arbeid virkelig lønt seg, ville landets havnearbeidere og hjelpepleiere vært millionærer. Det er de ikke, men det burde de jammen vært.

130 I dag ser vi at de superrike sikrer seg en stadig større del av kaka. Det krever litt å snu på det. Derfor er det så gledelig å se at motkreftene styrker seg. I Rødt har vi aldri hatt flere medlemmer enn nå. Stadig flere melder seg inn i Rødt, for å stå sammen i kampen for rettferdighet og mot en kapitalisme som er på ville veier.
135 Det gir håp!

Og det føles bra å vite at vi har folk flest i ryggen i kampen mot forskjellene. I lang tid har et stort flertall på 2 av 3 nordmenn ment at det er en hovedoppgave for politikerne å minske de økonomiske forskjellene. Det er altså ikke den jevne
140 nordmann som har ønska denne utviklinga. Tvert imot. Velgerne har gang på gang bedt politikerne redusere ulikheten. Likevel har de blitt større. Da må vi spørre oss: Bryr de etablerte partiene seg egentlig?

145 For vi kan jo snu utviklinga om vi virkelig vil. Første mulighet er nå til høsten. Vårt mål er at dette valget skal bli et vendepunkt i kampen mot forskjells-Norge. Vi vil bruke kommunene til å undergrave Siv og Ernas politikk for økte forskjeller.

150 Når Siv og Erna vil innføre midlertidige stillinger, kan kommunestyre og fylkesting vedta å heller gi faste stillinger.

Når Siv og Erna gir skattelette som øker forskjellene, kan vi møte dem med å innføre tak på topplønningene for ledere og politikere i kommunen.

155

Når Siv og Erna privatiserer stadig mer, kan vi møte dem med vedtak om at kommunens velferd skal være profittfri sone. Da holder vi utenlandske oppkjøpsfond unna barnehagene, barnevernet og sykehjemmene våre.

160 Og når Siv og Erna gjør flere barn fattigere, kan vi svare med å gi flere gratis SFO og barnehage.

Vi trenger altså ikke å vente to år til for å bekjempe Frp- og Høyre-regjeringas politikk. Vi kan gjøre det allerede til høsten!

165

**

Nå høres det kanskje ut som om Rødt er de eneste som bryr seg om forskjeller.
170 Så klart bryr også de andre partiene seg om forskjells-Norge. De bryr seg bare ENDA mer om andre ting. Arbeiderpartiet bryr seg om EØS. Høyre om å gi skattelette til velgerne sine.

Dessuten tror høyresida stramme offentlige budsjetter er sunt. Derfor kutter de
175 gjerne skatter, for å gjøre budsjettene ennå strammere.

Ja, du hørte rett, de mener stramme budsjetter, eller fattige kommuner som det egentlig heter, er sunt. Hør bare hva Oslos ordfører fra Høyre, Fabian Stang, nylig sa:

180

- Jeg tror vi har godt av å ha stramme budsjetter, for det gjør at vi forbedrer oss

185 hele tiden. Jeg pleier å sammenligne kommunen med en bedrift: Vi må hele tiden løse oppgavene på en smartere måte. (til Akers Avis Groruddalen 15. mai 2015)

For det første, hva veit Fabian Stang om stramme budsjetter? Han ville jo la Oslo kommune betale hele bursdagsfesten sin.

190 Det er lett å mene at andre har godt av å stramme inn litt. Rødts folkevalgte merker lite til at stramme budsjetter gir forbedringer. Det dere merker er at det blir færre til å passe på barna våre, færre helsesøstre på skolene, mindre penger til frivillige organisasjoner og et barnevern som ikke klarer å hjelpe alle som trenger det. Stramme budsjetter er ikke "sunt", Fabian, det er det som har vært med å
195 skape og forsterke forskjells-Norge.

Så til det andre, Fabian: Du sier at kommunen er en bedrift. Det er feil.

200 En bedrift leverer ikke til en kunde som ikke betaler for seg. En kommune, derimot, skal behandle alle innbyggerne sine likt, uansett størrelse på lommeboka.

Hele poenget med kommunen er at den skal drives etter helt ANDRE prinsipper enn en bedrift. Kommunen er en kommune nettopp fordi den IKKE
205 er en bedrift. Det er et sted hvor menneskelige, ikke kommersielle, behov skal stå i sentrum.

210 Dette har aldri høyresida skjønt. Derfor går det også så galt når de setter konkurranseideologien sin ut i live. De nekter å innse at den politikken som testes ut i et kriserammet Europa nå, er høyresidas politikk med katastrofale resultater.

215 De nekter å innse at gode samfunn må bygges på samarbeid, og ikke på konkurranse. De nekter å innse at fellesskap fungerer.

Det er synd. For om det noen gang har vært tid for fellesskap, så er det nå.

220 Vi trenger fellesskapet i møtet med flyktningkatastrofen verden står overfor.

Det er flertall for å ta imot flere flyktninger både på Stortinget og blant det norske folk. Da er det på tide at vi bruker styrken i det fellesskapet og sørger for at Norge tar imot 10.000 syriske flyktninger! Om femti år vil de se tilbake på
225 krisa i Syria og flukten over Middelhavet og spørre oss «Hvor var dere?» «Hva gjorde dere for å hindre det som skjedde?» Da bør ikke svaret fra samholds-Norge være: Vi satt i forhandlinger med Frp.

Vi trenger fellesskapet for møte de farlige klimaendringene. Altfor lenge har
230 særinteressene fått stå i veien for klimavennlig politikk. Et lite mindretall av fossilselskaper og oljeproduserende stater har brukt sin makt til å sabotere en grønn utvikling. De har satt egen profitt foran fellesskapet behov. Det er maktkonsentrasjonen rundt fossilindustrien som er det virkelige problemet. En industri som har fått god hjelp av politikere som mener markedet skal styre mest
235 mulig. Derfor holder det ikke å påstå at klimaspørsmålet er hevet over høyre-venstreaksen. Vi samarbeider selvsagt med alle partier i små og store miljøspørsmål. Men det er ingen grunn til å være naive: For å løse klimaproblemet må hensynet til mennesker og miljø settes over hensynet til profitt. Og det er et maktskifte høyresida aldri har vært interessert i. tvert i mot -
240 de jobber for å flytte makt i de store selskapenes retning. Rødt vi gå i motsatt retning.

Vi trenger fellesskapet i møte med krig og våpenkappløp. Ikke NATOs we are the world-fellesskap, men fellesskap mellom folk.
245 Media skaper for tida «med oss eller mot oss»-stemning. Hvem heier du på: Russland eller NATO? Hvem er du på lag med: Ukraina med sine facsistiske elementer eller separatistene med despoten/ Putin i ryggen? Når de vil tvinge oss til å velge mellom pest og kolera, nettopp DA trengs det et fellesskap som holder fast på at «brødre over grensa bor», som det heter i en av
250 arbeiderbevegelsens sanger. Rødt får mye kjeft fordi vi nekter å stille oss bak verken Russland eller NATO. Men uansett hvor mye kjeft vi får, skal vi være stolte av at vi tør å stå imot.

255 Vi trenger fellesskapet i møtet med økte spenninger mellom folkegrupper.

I utrygge tider ser vi at konspirasjonsteoriene vokser. Noen prøver å gjøre muslimene til syndebukker, andre peker på jødene. Det gir næring til de ekstreme gruppene, både som de som hater muslimer og de som består av

muslimer. Da trengs det et fellesskap som insisterer på at det er mulig for folk med ulik tro å leve i fred med hverandre. Et fellesskap som insisterer på at hat ikke må møtes med hat, men med samhold.

265

Vi trenger fellesskap i møtet med seksuell trakassering og kvinneundertrykking. Noen tror at kvinneundertrykking er et naturfenomen vi bare må finne oss i. Men kvinneundertrykking er skapt av mennesker - og da kan det bekjempes av mennesker.

270

I sosiale medier har det kommet mange historier om hva kvinner opplever. Det er bra, for det er så lett å tenke «det er nok bare meg». Jeg misforsto. Jeg var på feil sted. Jeg var feil kledd. Helt til man forteller om det, og skjønner at man ikke er alene. At man er en av mange tusen.. Derfor vil jeg si det veldig klart: Det er aldri «bare deg». Og du er aldri alene.

275

Det trengs et fellesskap for å stå imot påstandene om at «man må jo tåle en spøk». Et fellesskap som tydelig sier: Nei. Det er ikke «humor». Det er seksuell trakassering, det er ulovlig og vi skal aldri finne oss i det. Uansett.

280

Vi trenger fellesskapet i møtet med økende ledighet.

Arbeidsledigheten har nettopp passert fire prosent. Det er mørke skyer over norsk økonomi. 114.000 står uten jobb. 80 000 er helt ledige. Og det mest alvorlige er at mye av økningen skyldes at flere går ledige lenge.

285

La det være helt klart: Det er ingenting som forsterker Forskjells-Norge mer enn arbeidsledighet. Så når kamp mot Forskjells-Norge er jobb nr én, betyr det at kamp mot ledighet er jobb nr en.

290

Derfor er det så alvorlig at den mørkeblå regjeringa gjør nesten alt feil i møtet med den økende ledigheten.

For det første gjør de ingen ekstrainsats for å skape nye jobber. Folk som stilte opp da samfunnet ba dem studere ingeniørfag, får ingen hjelp nå som det er de som trenger hjelp. Dette er Siv Jensens nye arbeidslinje: De som ikke kan jobbe skal tvinges til det - mens de som har utdanning, mulighet og motivasjon, de skal gå ledige og vente på at markedet snur.

295

For det andre gjør de det lettere å ansette midlertidig. Det betyr at de som blir ledige nå, risikerer å kun få tilbud om midlertidige stillinger når bedriftene begynner å ansette igjen. De fanges i en spiral av utrygghet, og risikerer å måtte vente tiår på å få skikkelig fotfeste i arbeidslivet igjen. At denne lovendringa kommer nå vil sette løsarbeidersamfunnet på steroider.

Og sist, men ikke minst: De planlegger å bygge utenlandskabler for å sende mer norsk kraft til Europa. Det ødelegger muligheten for å bruke krafta til å etablere grønne, kraftkrevende industriarbeidsplasser som kan gi jobb til de samme yrkesgruppene som nå rammes av ledighet. De sager av et av beina norsk næringsliv skal stå på når oljeindustrien fases ut. Det vil ikke Rødt sitte stille og se på.

Noen mener Rødt er et parti fullt av pessimister. Det er jo ikke sant. Det er ikke vi som sitter og sier nei, det går ikke og nei, det blir altfor dyrt.

Det er de andre partiene som sitter i verdens rikeste land og sier at det er helt umulig å lage et rettferdig pensjonssystem.

Det er de andre partiene som ser klimaendringene komme og tenker «de får vi ikke løst uansett, så nå gjelder det å få pumpa opp mest mulig olje mens det fortsatt er noe vits.

Det er de andre partiene som sitter i et land som har talt Roma midt imot, som har frigjort seg fra kongens enevelde, fra svenskenes union og to ganger sagt nei til EU, og som LIKEVEL mener det er nytteløst å stå opp mot EU og kreve noe så uskyldig som en handelsavtale i stedet for EØS.

Det er de andre partiene som sitter i et land hvor folk klamrer seg fast der ingen skulle tru at nokon kunne bu, og tror at nordmenn er så glade i å bo i byene at det ikke er noe vits i å satse på distriktene.

335

Det er de andre partiene som sitter i et land hvor arbeiderbevegelsen gang på gang har vist at solidaritet kan være mektigere enn kapital, og likevel aldri

snakker om å minske forskjellene, bare om å bremse økningen.

340

Historia vår er full av visjonære samfunnsbyggere som minner oss om at det er mulig å sette seg høye mål - og nå dem. Bevegelser de andre partiene burde la seg inspirere av. I stedet har norsk politikk blitt en øvelse i å ha lavest mulig ambisjoner.

345

Ikke skal vi være landet som viser vei i kamp mot klimaendringene.

Ikke skal vi være landet som tok grep da flyktningekatastrofene herjet som verst.

350

Ikke skal vi være landet som setter en ny standard i å bekjempe forskjeller.

Sånn går det kanskje når Stortingsflertallet er dominert av den typen folk som omtrent aldri har hatt en vanlig jobb, men som likevel mener de er kvalifisert til å overkjøre fagbevegelsen når de lager ny Arbeidsmiljølov. Folk som ikke risikerer å måtte stå til ansvar for politikken sin, fordi det alltid er ledig jobb til dem i et PR-byrå om de ryker ut av Stortinget.

355

Hva vet jeg. Det som i hvert fall er sikkert, er at vi skal slutte å finne oss i å bli kalt nei-parti.

360

Det er vi som er optimistene. Det er vi, ikke dem, som holder liv i håpet om at en annen verden er mulig - og det skal vi være stolte av.

365

Kjære landsmøte.

Årets valg handler om å skape et vendepunkt.

370

14. september skal bli dagen da de rike ikke lenger kan ta det for gitt at deres inntekter skal øke mer enn resten. Det skal bli dagen da vi gjør slutt på følelsen av at det går samme veien uansett. Dagen rettferdighet gjør comeback i norsk politikk.

375

Med vendepunkt mener vi ikke at vi skal tilbake til det gamle. Vi mener at vi skal bryte med den kapitalistiske retninga Norge går i, og heller bygge videre på det

arbeiderbevegelsen på sitt beste bygget opp i Norge. Vi skal bygge et rettferdig og fritt samfunn, basert på de solide sosialistiske prinsippene vi tror på.

380

Jeg veit at det er store mål vi har satt oss. Vi skal skape et vendepunkt. Motkreftene er sterke. De rike pøser penger inn i Civita, pessimistene dominerer media og det finnes nyliberalister i alle partier snart.

385 Men det er mulig. Det er gjort før.

For det er to ting som ikke kan kjøpes for penger, og det er solidaritet og håp. Solidaritet og håp har gang på gang vist seg å være mektigere enn kapital. Evnen til å stå sammen og troen på et bedre samfunn, er en mektig kombinasjon. En

390

kombinasjon som har forandra historia, og vil gjøre det igjen.

Det høres kanskje naivt ut. Men det er sant:
Uten solidaritet og håp er et misfornøyd menneske avmektig.

395 Misfornøyde mennesker fylt av håp og solidaritet, derimot, dem har vi mye å takke for.

Uten dem - ingen stemmerett, ingen menneskerettigheter, ingen frihet.

Uten dem - ingen åttetimersdag, ingen rettferdighet, ingen arbeidsmiljølov.

400

Det er det som klarer å holde motet opp som er farlige for EU-eliten for tida. Se bare på Syriza i Hellas, Enhedslisten i Danmark og Podemos i Spania.

Men, og det er et stort men her: Optimisme alene forandrer ingenting.

405

Mange optimister før oss har lovt mye, fått folks tillit og mislykkes. Det straffer seg på målingene, se bare på SV. Det er lettere å si en ting før valget enn å gjøre det etterpå.

410 Så hva er annerledes med oss?

Jeg tror forskjellen ligger i at vi er mer en utfordrer. Det gjør oss mindre naive. Vi er fullt klar over at de med mest makt i Norge aldri er på valg. Norge er ikke etfullkomment demokrati. Norge styres ikke bare av de folkevalgte, men også av

415

EU-regler, mektige kapitalkrefter og innflytelsesrike byråkrater. I dagens Europa

ser vi tydelig hvordan kapitalismen står mer og mer i motsetning til demokratiet. Det er naivt å ikke se at det også skjer i Norge.

420 Men kanskje er det lettere å se det når man er et utfordrerparti, enn når man selv er vikla inn i den politiske eliten. Det gir Rødt et ansvar for å være mer ærlige.

Vi skal ikke bruke valgkampen på å love at dersom vi får makt, blir alt bare bra og Norge vil vinne alle fotballkamper og det kommer sjokolade ut av springen.
425 Det kommer fortsatt til å være folk som ikke plukker opp møkka etter bikkjene sine, som går på bussen før du rekker å gå av, som deler hele privatlivet sitt høylytt i mobiltelefonen sånn at alle rundt får det med seg, om du vil eller ei.

Men det betyr ikke at det er umulig for et lite parti å skape forandring. Den som
430 tror en som er liten ikke kan gjøre en forskjell har aldri prøvd å sove med en mygg i rommet...

Det betyr derimot at kampen for et vendepunkt må handle om noe mer enn å få flere folkevalgte inn i kommunestyrer og fylkesting. Valgkampen må handle om
435 noe mer enn å vinne velgere.

Det må handle om å bygge en folkebevegelse. Den må handle om å begynne å stille politikere til ansvar for hva de lover.

440 Derfor satser vi mye mer på å møte mennesker ansikt til ansikt i denne valgkampen enn før. Vi skal ikke bare snakke til folk, vi skal snakke med folk. Og aller helst få dem med oss.

Det er den eneste måten å skape en effektiv motmakt til EU, lobbyistene og
445 byråkratene på.

Derfor er ikke dette noe som slutter 14. september. Det er like mye da det begynner.

450 Valgkampen handler ikke om å overbevise folk om at vi er politikerne som kan gjøre en forskjell på vegne av dem. Det handler om å skape en bevegelse som kan gjøre en forskjell.

Det handler ikke bare om å gi folk troa på oss, men like mye om at folk får troa

på seg selv.

På den måten er vi dem som kan love minst, men få til mest.

460 Dét, kjære venner, er en oppskrift på forandring jeg har troa på. Velkommen til landsmøte!

Kilde

Rødts pressesekretær, Iver Aastebøl

465

Emner

Landsmøtetale, Rettferdighet, Solidaritet, Sosialisme

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/forskjells-norge-er-et-sporsmal-om-makt-frihet-og-muligheter>

470

475

480

485

490